

Чурапчыга күн тахсар!

САҢГА ОЛОХ

12+

375
ЧУРАПЧА
1648-2023

Чурапчы улуунун хаһыата

Ыам ыйын 12 күнэ, 2023 сыл, бээтинсэ

№ 18 (11896)

стр. 2

стр. 5

стр. 6

УЛУУСКА – БУ КҮҢНЭРГЭ

Петр Карсанаевка аналлаах быыстапка аһылынна

УБҮЛҮӨЙДЭЭХ БИИР ДОЙДУЛААХПЫТ

Үлэни, успуорду өрө түшпүт Былатыан Куоркун

КЭПСИЭХПИН БАБАРАБЫН

Хары күүһүнэн күн бүгүһүгэ дигэри

стр. 3

ТЭТТИК СОНУННАР

«Олүүнү кыайбыттар, олобу уһан-сыбыттар» быыстапка аһылынна

Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылаахтара - Хадаартан Семен Флегонтов 105, Николай Филиппов 100, Петр Карсанаев 100, Холтоботтон Павел Пинигин 105 сылларыгар аналлаах, кинилэр номох буолбут олохторун сырдатар быыстапка аһылынна.

Күн туттар, холобур онгостор биер дойдулаахтарбыт быыстапкаларыгар кинилэр малларын-салларын, бэлэз өйдөбүннүктэрин оҕолоро, сизиннэрэ хомуһан ажалан туруордулар.

Быыстапка аалай кыһыл лэңгэттэн Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылаахтарын аймактара Мария Бахантаева, Афанасий Карсанаев, Елизавета Винокурова уонна Хадаар нэһилиэгин баһылыга Афанасий Степанов быстылар.

“Саллаат паартатын” Чурапчы уонна Хадаар орто оскуолаларыгар туруордулар

Бойобуой дьайым бэтэрээниэрин Сэбиэттэн бэрэссэдээтэллэн солбуйааччы Сэмэн Жандринский көбүлээһининэн уонна бу Сэбиэт бэрэссэдээтэлэ Илья Березкин, улуустаабы үөрэх салалтатын начальнигы Юрий Посельский өйөөһүнүнүнэн, “итин точкаларга” сулууспалаабыт ыччаттарбыт ааттарын үйэттэр “Саллаат паартата” дин хамсааһын ыам ыйын 4 күнүттэн саҕаланна. Ол курдук, С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар үөрэммит, 1996 сыллаахха Чечня сэриитигэр тоһуурга түбэхэн суорума суолламмыт 5385 байыаннай чаас 101 биригээдэтин 303 ОБОН сапера Роман Юрьевич Ноговицын аатынан паарта туруорулуна.

Итин тэнэ Хадаар орто оскуолатыгар Чечня сэриитин бастагы хампаанньатыгар 324 полка таапка орудиятын 3-с кылаастаах заводнигынан сулууспалаабыт, улууска соботох Жуков аатынан мэтээлээх Иван Иванович Давыдов паартата туруорулуна.

Уолиттар ааттарын үйэттэр “Саллаат паартата” хамсааһын улууска дьонунаах саҕалааһын буолла. Салгы итиннэ туһуламмыт үгүс үлэ, улахан былааннар күүтүлүлэр.

Чурапчылар маассабай успуорду көбүлүүлэр

Сылын ахсын ыам ыйын 10 күнүттэн улууска Доруобуйа дэкадэтэ биллэриллэр. Туестаах тэрээһиннэр ыытыллан эрэлэр.

Чурапчы нэһилиэгэр скандинавский хаамынан дьарыктанар дьон сарсыарда эрдэ уонна үлэ чааһын куниттэн түөлбэлэригэр түмсэн дьарыктаналлар. Чөл олох пропагандиба, үгүстүүт дошена Светлана Гуляева нүлээн-саҕалаан ыттар.

Бөлөх кыттыылаахтара эти-хааны чэбдигирдэр сэрээкэ куниттэн, хаамы ныматын туһанан, күлүгэ ортотунан, 2-3 биэрэгэ сирн хаамаллар. Бу бөлөххө 50-70 саастаах дьахталлар эмиз дьарыктаналлар.

Доруобуйа дэкадэтин чэрчитинэн улуус оскуолаларыгар туспа былаан быһыытынан үлэ барар. Улуус баһылыга Степан Саргыдаев оҕо-аймах түмсэр, актыыбынайдык сынньанар сирдэрэ наадалар диги тэрилтэ салайааччыларыгар, нэһилиэк баһылыктарыгар санаатын тиздибитэ.

Чурапчы улуунугар
Ыһыы үлэтин соруктара

Чурапчыга
күн-дьыл туруга

Ыам ыйын
12 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Ыам ыйын
13 күнэ
СУБУОТА

Ыам ыйын
14 күнэ
БАСКЫҤААНҤА

Ыам ыйын
15 күнэ
БЭНИДИЗНҤЫК

Ыам ыйын
16 күнэ
ОПТУОРОНҤЫК

Ыам ыйын
17 күнэ
СЭРЭДЭ

Ыам ыйын
18 күнэ
ЧЭППИЭР

8° 0°

11° -1°

13° 3°

12° 3°

10° 2°

10° 3°

14° 3°

Masha PETROVA.

ТЫА ХАҢААЙЫСТЫБАТА

Чурапчы улууһугар ыһыы үлэтин соруктара

Быйыл саасыгт уруксу дьыллардааҥар балаҕча хойутаата. Ол ыһыы үлэтин бытаардар. Бастагы туораах былырыһыҥытааҥар нэһилэ курдугунан хойутаан түһүөҕэ. Ыһыы соруктарын туһунан тыа хаһаайыстыбатын кылаабынай агронома Марианна Пермякова билиһиннэрэр: - Билиги улууспутугар быйыл туһаныллар нэммит 2824 гектарга тэннэһиэ. Ол курдук: зерновойга – 534 гектар, кормовойга – 1750 гектар, хортуоптуйга – 120 гектар. Аһаҕас халлаан анныгар үүннэриллэр оҕуруот аһыгар – 20 гектар, паардааһын 400 гааҕа барыаҕа.

Быйылгы ыһыыга хаһаайыстыбаларбыт зерновойга 68 туоннаны, биир сыллаах кормовой ыһыыга 151 туоннаны уонна өр сыллаах от сирмэтин 7,46 туоннаны "Агрокорм" ХЭУо уонна 70 туонна минеральной уоҕурудуу "СахаАгрос" ХЭУо тэрилтэлэри кытта дьуҕабардастытара. Күн бүтүн сирмэ уонна минеральной

(Мындааһайы), Михаил Михайлов (Одьутуун) уонна Афанасий Седликов (Мырыла) бааһынай хаһаайыстыбалара. Бурдук ыһааччылар бааһыналарын күтээн көрөн синк саппарымыгар үлэлихтэрэ. Бу ый бүтүүтэ күнү баһа ыһыыга тахсыахтара.

Күөх ыһыыга 28 хаһаайыстыба - 1090 гектарга (о.э. 790 га биир сыллааҕы, 330 гектар өр сыллааҕы от) ыһаахтара уонна аасыт сылларга ыһылыбыт өр сыллаах от 630 гектарга баар, онон хомуйар нэммит уопсайга 1750 гектарга тэннэһиэ. Кормовой ыһааччылар 3 болдьоһунан ыһаахтара, ол курдук биир сыллааҕыны бэс ыйын саҕатыгар уонна бүтүүтэ, өр сыллаах оту от ыйыгар былаанныыбыт.

120 гектар хортуоптуйу уонна 20 гектарга аһаҕас халлаан анныгар үүннэриллэр оҕуруот аһын оҕурууга улуус уонна нэһилтэк-

тэр агрооскуолалара уонна күтэх хаһаайыстыбалар, тэрээһинтэк-тэртэн «Эйгэ» кэспэрэтин уонна Данил Павлов хаһаайыстыбата дьарыктаныахтара. Данил Павлов сирмэ хааныстыбатын тупсарыыга күүскэ үлэлиир. Кини быйыл Татарстантан 25 туонна "Ред Скарлет элита" сирмэтин аҕалла. «Эйгэ» кэспэрэтин муус устар ыйга 600 квадраттаах тэпилиссэтин бүрүйбүн, буорун бэлэмнээн ыам ыйын 4 күнүгэр хаппыста сирмэтин баптаатылар, бу ароссада 4 гектар бааһында тахсыаҕа.

«Сир Ийэ» бырайыак чэрчитинэн сир үлэтигэр былырыһыҥыттан күүстэх болҕомто уурабыт. Ол курдук, быйыл эмиз улуус бүдүөтүттэн бэйэлэрин күүстэринэн оттуур ходоһа дунҕатын, талаһын ыраастабыт хаһаайыстыбаларга 5 мөл. солк. суумалаах көмө көрүлүнэ. Дунҕа, талах ыраастабыт тэрээһинтэк

уонна күтэх хаһаайыстыбаларга көрсүбүт ороскуоттарын сабан, 60%-на бэрилтэҕэ.

Быйыл сүөһү аһылыгын сабылларар бырагыраамаларга (Кормопроизводство) 10,0 мөл. солк. көрүлүнэ. Бу үн 159 туонна кормовой култуура сирмэтин уонна 15 тэһиннэҕэ аһааһылыгар, 8 км усталаах күрүөмү уонна биир 200 туонна оту харайарсараһытуутуга бэрилтэр былаанналар.

Былырын билэрин курдук, аһыга элбээн, үгүс дьон оту суох хаалытара. Ону учуоттаан, быйыл бэс ыйын саҕатытан саҕалаан аһыганы утары үлэ былаанналар. Николай Петров, төлөбүрдэх оту суоттар, сайааппанан, 1000 гектарга тийэр "Лоскутик" дини анал дьаатынан оттуур ходоһалары эмтэҕэ.

Людмила ГОРОХОВА

ЧУРАПЧЫ НЭҢИЛИЭГЭ ТӨРҮТТЭММИТЭ 375 СЫЛЫГАР

Сквер саналыы тыыннаныа

Чурапчы нэһилиэгэ төрүттэммитэ 375 сылын улуус килбэйэр киинигэр турар сквери саналыы уларытан онгорор сылтан олохтоох дьаһалта үлэһиттэрэ «Улук Илиннээҕи тупсаҕай куорат эйгэтэ» дин федеральной куонкуруска кыттар былааннаахтар. Маныаха тустаах бырайыагы онгорторуохтарын иннинэ, тэрилтэлэри кэрийэн, сквери инникитин хайдах көрөллөрүн, нэһилиэк тас көстүүтүгэр туох уларыһыы киириэн сөбүн туһунан үлэһиттэр санааларын иһиттилэр.

Ол курдук, Чурапчы нэһилиэгин баһылыгын солбуһааччы Уйгулаан Туласынов оскуола оҕолоругар, устудьуоннарга уонна эдэр испэсэлиһтэргэ көрсүһүүнү тэрийдэ. Ыччаттар хамаандалар арааһан, сквер сайдыытын ырыастылар. Сонун идеяларын, көрүүлэрин наардаан, Чурапчы улуус баһылыгар Степан Саргыдаевка уонна нэһилтэк баһылыгар Владимир Сивцевкэ билиһиннэрдилэр.

Степан Саргыдаев:

- Олус үчүгэй этиһэлэр киирдилэр. Билиги ирдэбилтэҥи, кырдык да, аһаҕас интэринет (Вайфай), куорат куоттаах анал бэлгилэр баар буолуохтаахтар. Маны тэнэ киһиэхэ мунуҥ диэки тусалет оҕоһулар сөптөөх. Таһырдыа үлэлиир билиэтинтэ туһунан этиһ үчүгэй эртэри, саҕа тутула турар билиэтинтэ территорияныгар тутуулар табыгастаахын көрбүт. Атын

улуус киһиһигэр ханыахтыыр, дьарыктанар, аһыгар сирдэр, арт-эбийеһтэр барыта бааллар. Чурапчыбыт скверэ мантан туһунан эрэ ураты, уһуруччулаах буоларын тапкыйдуохтаахпыт, килбит киһи сирдэһкэ, ырааска дууһаһын сыһыанан, сөбүн барарын ситиһиһтэһтибит. Онон улахан куонкуруска кыттарбытыгар ыччаттан саҕалаан, аҕа саастаах дьоммутугар тийэ сквер оҕоһуларга өбүтүн-са

наабытын түмээн, Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтатын официальной мессеграм хатааһыгар таһаарыт кулаастааһыҥа улуус аһаастаахтарын кыттааһыгар ысырабыт. Бу күн киирбит сонун, сага идеялар сквер бырайыагын онгорууга учуоттаныахтара.

Ыһытыкка төбөнөн элбэх киһи кыттар да, оччонон баал улахан куонкуруу аһаар кыах үрлүүрүн туһунан Владимир Сивцев бэлэттэн эттэ. Онон кулаастааһыҥа көхтөөхтүк кыттыг.

Марфа ПЕТРОВА

ИНТЕРВЬЮ

Ураты дьарыктаах биир идэлээбим

Билигин кэмигэ, “интернет үйүтүгэр” ханнык бабарар киһи туту билиэн, үөрэттэн бабарарын, туохха наадыларын бу аныгы кэм ситимин туһанан, булан, ха-сыһан, бэйэтигэр туһалаах информацияны, араас сүбэни-аманы, бэл, оннообор дойду хайа бабарар мунугуттан атыны-тутуу сакаастыан, араас өгөлөрүнэн туһаныан сөп. Маныаха дьон сүрүнүнэн “Ютуб” нөҥүө туту сэрһиллэрин, сэтээрэллэрин булан ону үөрэтэлэр, устунан сөбүлүүр дьарыктарыгар кубулуйан, сайыннаран, онон өссө сыһыа эбии дохуот киллэринэлэр.

Биир онук дьарыктаах кэл-лэстэбин, дьон көргөн сабылалаах хайаайкатын бүтүн ааҕарчылар-бар билиһиннэрэргэ сананыыа. Киһи – Лидия Попова дэиэ, билигин тэриигэбинигэр – “Саҥа олох” эрдэстэһиҥэрэ номнуо 18-с сылын техникескэй эрдэстэһиҥэрэ та-наарылаахтык үлэлиир. Ол курдук, хаһыаттан саҕалаан, кинигэ-лэри, альбомнары, сурунааллары таһан, кыргыттан, тунсаран оноруу, судургутук эттэххэ, дьон ха-раһар быраһылылар сикдэрэи гына сыйыттан ситэрэн кыһа иһинтэн иһинэн ааһар. 2021 с. ситиһиннээх, ор сыллаах үлэтэ сыахыланан, ки-нигэ “Саха Өрөспүүбүлүкэтин бэчээтин туйгуна” аат иһэригэни-биттэ.

Лидия, ааҕарчыларбыты-гар аан бастаан дьон көргөнүгү туһунан билиһиннэриэххэ.

Кэргэмминин Егор Дмитриевичтин 2007 сыллаахха ыл буолбуттук. Кэргэним – ин-дивидуальнай предприниматель. Үс оҕолоохтук. Уолбут Дьулуур И.М. Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар 8-с кылааска үөрэнэр. Улахан кыыспыт Катя – эмэ ити оскуола 7-с кыла-аһын үөрэнэччигэ. Оттон кы-рабыт, “мурун бүтэ” Сайнаара – маҕайгы кылаас. Үһүн үөрөх-тэринэр үчүгүйдэр.

Дьон көргөнүн улуски

олимпиадаларга эмэ ситиһи-илээхтик кыттар. Сайнаара оску-олатын иһинэн ытыллар араас куонкурустарга кыттан, кырааан ситиһиннэр кэлэн эрэлэр.

Лидия, аны түө дьарык-тарын туһунан билиһиннэр эр. Эн онгоһуктарын, иһэни көрөн, бэйэ да алу сэрһибин. Аан бастаан оҕону сайына-рарга аналлаах оонньуу-кни-гэлэригэр саҕалыахха. Манан хайааһыттан дьарыктаабын?

Кыра кыыспын көрөн олорор кэмэр хотубтан итиннэ сыйыаһаах дьарыктары көрөн үөрэммитим. Онно эбии бэйэм идэһэлэрбин киллэрэн, ситэрэн биэрэбин. Бу иһинэ иһэччилэр сорууларын, улахан оҕолорум дьысаака сылдьар кэмнэригэр, итиннэ майгынылар кыра онгоһуктары, кубыктары онорор-чубун. Онон сыһыа матырыйаал-ларбын сакаастаан, оонньуу-кни-гэлэри онорорго холломтум.

тары тигиһин, сакаас ылабын. Ханна, хайдах үөрэмминкини?

Пандемия кэмигэр оло-рон, нумерологияны үөрэттигэ онлайн кууруска үөрэммитим. Александра Термогенова дэиэ төрөбүт күлгүнэ-дылгынан көрөн таастары наардаан биэрэр кыас инстаграм страницатын көрөр этим. Биир түгүнүгэ куурус тэриигэбин дэбигэ. Ону сэтээрэн дьарыкка сылдьыбытым. Итинтэн ыла иһэригэр, кырааан браслеттары оноробун, сорохтор билэн сакаастааччылар. Таастар-бын Москвадан анал маҕаһына-нартан иһэригэр нөҥүө сакаас-тыбын.

Бэйэбэр сору-сонук, дьон-дьон курдук олорор кү-нүгэ таһаары-сабы тигиһин кэ-лэригэр көрбүн, оҕолорго эмэ иһэригэр. Ханна үөрэмминки-ний?

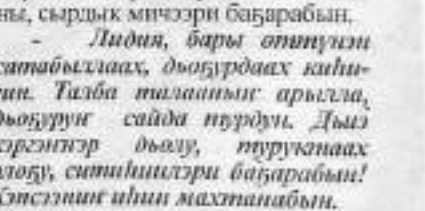
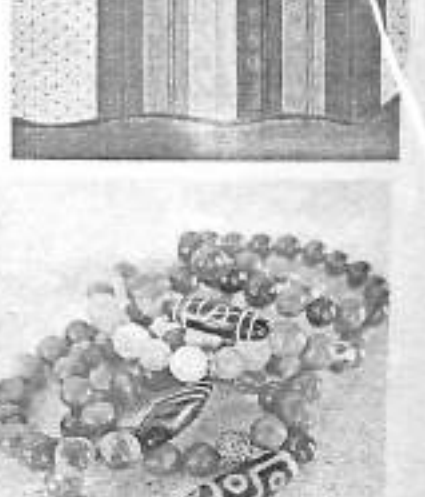
Оскуоланы бүтэрэр сыл-ларбыттан саҕалаан, иһэригэр Аксиния Семеновнадан үөрэнэн, бэйэм-бэ-йэбэр кырааан иһэтигэр буолбутум. Кэлин анал сурунаал-лары көрөн, бэйэм харах холоһунуан кэпсэригэр быһабын. Оҕолорбэр, кэргэммэр уонна бэйэбэр кү-нүгэ таһаартан саҕа-лаан, сахалыы, оскуо-лаа ирдэнэр таастары тигиһин. Сакааска үлэ-лээбиппим.

Сайыммыт чугаһаата. Билигин дьон ха-һаайкаларга оҕуруот аһын, сибээскэлэри үүнэригэр дьа-рыктанар кэмигэр. Эн да онтон хаалсыбатыҥ буолуо?

Бэйэм сэтээрэр, тууһуур-га анаан оҕуруот астарын, сибээкки хас да көрүгүн кырааан оло-дубун. Кэлин клубниканы сэрээн олордон эрибин. Бэйэм сирбигин кэпсэти элбэтэр былааннаахтыт. Арассадаларым син үүнүлэр. Оҕолорум улаатан, манна бары-тыгар көмөлөһөлөр.

Дьон көргөнүгүгү туох үтүө үтүөтүгүгү? Оҕону иһингэр туох көрүүтүгүгүгү?

Сайын аайы ыһаах кэмигэр хайаан да кэргэ-ним дьонутар Толойго барабыт. Аймактарбын кытта түмөсөн айылҕаа таһаарыт, культурунай тэрээһиннэри ыһаабыт. Онно бэлэ түгүннэри, ситиһиннэри бэлэтибит. Ол курдук, үөрэх дьылын түмүгүн үөрэххэ, үлэ-ү, устуор-ка, уода тэрээһиннэргэ ситиһин-лээх сизинэргэ наҕа-раадалар туттарылааччылар. Оҕо-лорбутун кытта айылҕаа сый-наарбытын, сир астырбытын сөбүлүүбүт. Кыр-тыттармы-кэ көмөлөһөн ас аһаһаарын, иһэтигэр сөп. Дьон-уот бары үлэтигэр тэтигэ илдьэ сыл-дыбын. Оттон уолбут – аҕагыгар тутуах киһи. Туох баар эр киһи үлэтигэр, булка-алка да буолуун, кэргэним уолун илдьэ сылдьар, үлэ бары үөрүйэхтэрингэр үөрэтэр. Билигин дьон көргөнүгэ аҕабыт –

Кэпсэттэ Анна ЗАХАРОВА.

АНАЛ БАЙЫАННАЙ ОПЕРАЦИЯ

КӨМӨ, ӨЙӨБҮЛ
ОҢОҢУЛЛАР

Арассыыйа Украина националистарын утары анал байыаннай дьайыштары салгыны ыттар. Дойдубут үрдүгүн бу дьайыштарга кыттааччыларга араас көмөлөр оҥоһуллалар.

Чурапчы улуунун бүддьүөтүттэн 2022 - 2023 сылларга 2741186 солк. көрүлүбүтэ, нэһиликтэр бүддьүөттэригэ 2022 - 2023 сылларга 1253870 солк. көрүлүбүтэ, сулууспалы сыйдыар биэр дойдулаахтарбытыгар, киинитэр дыаа көргөтүлүбүтэ биэр бириэмэлээх көмөлөр, өйөбүлүр оҥоһуллубуттара.

Ону таһынан улуус байылыга Степан Саргыдаев ытырыаһынан «Кыайылы» пуондаты тэриэлтэ кииник өйөмүтэ.

Уп-харчы хомуйуута сабаланаа, бүгүтү туругунан, 5424313 солк. киирдэ. Үөрэх тэриэлтэригэ 2729482 солк., улуус, нэһилик дьайыштарыттан 344865 солк., култуура тэриэлтэригэ 270560 солк., муниципалый тэриэлтэригэ 452579 солк., онтон атын улуус тэриэлтэригэ 785666 солк., бааһынай хаһаайыстыбалартан 145000 солк., бириэмэлээх дьонтон 182180 солк., «Алаас ахтылган» тэриэлтэ 483993 солк. киирдэ.

Уп барыта анал пуондаты киллэригэ, хонтуруолланын ороскуоттаныр. Анал байыаннай дьайыштар кытылыахтарыгар харчынан көмөнү оҥорууга элбэги киллэригэ тэриэлтэригэ буолаллар - оскуолалартан: С.А. Новгородов аатынан орто оскуола - 345715 солк., Д.П. Коркин аатынан ЧРОСИО-260359 солк., С.К. Макаров аатынан улуустаагы гимназия - 122617 солк., Г.П. Башарин аатынан Сылан орто оскуола - 115201 солк., Д.Г. Барашков аатынан Бахсы орто оскуола - 88953 солк., Д.Д. Красильников аатынан Мугудай орто оскуола - 80782 солк., С.Д. Флегонтов аатынан Хадаар орто оскуола - 73662 солк., А.А.Михайлов аатынан Улахан Күөл орто оскуола - 61000 солк.

Үөрэх управлениета 114891 солк. киллэрдэ.

Чурапчы улуунун дьайыштары - 79097 солк., Мугудай нэһилиэгин дьайыштары - 50000 солк., Төлөй нэһилиэгин дьайыштары - 25700 солк. киллэрдилэр.

Улэ тэриэлтэригэ: "Чурапчы" ТХПК - 195817 солк., П.Н. Сокольников аатынан киин бааһылы - 100000 солк., Чурапчытаагы РЭС - 59300 солк.

Култуура тэриэлтэригэ: улуустаагы библиотэкалар ситиминэ - 64500 солк., "Айылы" норуот айымнылын дыаа - 483993 солк., "Айылаан" сыһыанат киинэ - 38000 солк. киллэрдилэр.

Бириэмэлээх дьондортон Варвара Кузьмина - 52000 солк., Н.М.Манасьева - 33200 солк., Н.А. Христофорова - 11950 солк., Р.Е.Седаничев - 20000 солк. киллэрдилэр.

Анал байыаннай дьайыштар кытта сыйдыар уолаттарбытыгар биэр бириэмэлээх көмө «Кыайылы» пуондатыттан 2545530 солк. ороскуоттанын. Ону таһынан билинни бириэмэлээх олус наадалаах тэриэлтэ - квадратиктедары, тепловизордары, тактической оборудованиелары, оптической прибордары ылыыга 2031681 солк. туттулунна.

Нэһиликтэригэ тааас-сап, ас-үөл хомулан тэриэлтэ. Сулууспалы сыйдыааччылар дыаа көргөтүлүбүтэ, аймахтарыгар көмө оҥоһуллар. Байыаннай дьайыштар бара турар сирдэригэ улуус, нэһиликтэр салалтарыттан тийэ сырыттылар.

Улуус салалтата дьоммутугар-сэргэбитигэ бу оҥоһуллар көмө, өйөбүл иһин махтанар, уолаттарбыт кыайылы-хотуу аргыстаах дыааыгэ - уоттарыгар этэнигэ эргиллэллэригэ баҕарар.

Улуус дьайыштарын
пресс-киинэ.

КОНТРАГЫНАН
СУЛУУСПАЛЫ БАРААЧЧЫЛАРГА

Бу күнүгэ Арассыыйа Украинаны утары анал байыаннай дьайыштары салгылар. Америка Холбохуктаах Штаттары уонна Арбаа дойдубут салалталарын киинитэригэ, Украина националистара биһиги дойдубутун кытары сэрииллэлэр.

Бу дойдубут киинитэри сэригэ эбинэн, араас техниканыларын, оборудованиеларынан хаачыылаар. Сэригэ кыттааччылар үөрэтэлэр, контрагынан сэригэ кытталар. Экономикабытын айыратар, мөлтөтөр соруқтаах санкциялары биллэрэлэр. Дойдубут бу уустук, ыраахан балаһыаннаага кирибүт юмугэ дьоммут-норуоппут биэр санаалахтарын, түмүкүлээхтэрин көрдөрүлэр. Анал байыаннай дьайыштар сабаланыларын мобилизациянан элбэ ыччактыг сэригэ кытта сыйдыар. Киинигэ юмугэ патриоттуу эр санаалаах бастыг ыччактарбыт контракт түһэрсэ, бэйэлэрин баа өттүлэрин сулууспалы барыларга элбэтэ. Сорохтор "Вагнер" чааһынай байыаннай кампанияага, "Боотурга" сулууспалылар.

Чурапчытаагы байыаннай-учуоттуу оҥуол бэйэлэрин баа өттүлэрин сулууспалы барыларга сүбэллэр. Контрагынан сулууспалааһыгга 18-тан 59 саастарыгар дьэри, доруобууларын туругунан элбэттэр гражданныларыллар. Манньык сааһынан хапсааччылар сулууспалы барарга санаахтарына, сааһаа (сайылыыныа) түһэрэлэр. Бэйэлэригэ табыгастааһынан көрөн, сааһааны Дьоккуускайга сүүмэрдилэр пуунга, Чепалов аатынан уулусса 23 нүмэригэ, тус кабинет нөҥүө Арассыыйа оборонатын министэригэтин официальной сайтыгар, "Стать добровольцем или контрактником" электронной сервис нөҥүө, олоор улуунун байыаннай комиссариатын нөҥүө тус бэйэ-эп кэлэ. Мааһаа киинигэ көрүтүлэ, ол эбэтэр бэйэбинэн кэлэ сааһаа түһэрсэ-

риг табыгастаах дьэри сүбэллэбит. Тустаах үлэнигэ сүбэлээн, ыйаа-сэригэ биригэ. Пааспар, байыаннай биллэ (баар буоллаһына), автобиография, үөрэгин туһунан докумуон, көргөтүн буолуу туһунан, оҕолорун туһунан сибидистэнигэ ирдэнэр. Контракт биэр сыйга, онтон элбэ сыйга түһэрилэр. Контрагынан сулууспалааһыгар хаһык усулуобуулар чэпчэтилэр көрүлүлэр. Үөрэтэр киинигэ үөрэтэр уонна анал байыаннай дьайыштар барар сирдэригэ сыйдыар юмугэ биэр бириэмэлээх, дуоһаар түһэригэ болдоохкор усулуобуулан биригэммит харчы төлөнөр. Төлөбүр байыаннай экинебиттан, дуоһунаскыттан тутулуктанар. Эргиллэнигэ харчынан төлөбүрү олохтуулар. Сэригэ кытта сыйдыан юмугэ киригэ кытынааһына, өстөөх байыаннай техниканыгын суох оҕордоххуна, о. д. а. туһунан төлөбүр көрүлэр. Хаһык социальнай чэпчэтилэр уонна гарантиалар көрүлүлэр. "Бойобуой дьайыш бэтэрээн" статус иҥэрилэр, киинигэ көрүлэр чэпчэтилэр, олоор дыаа киин чэпчэтилэр хаачылыгы, үрдүк үөрэххэ юмугуула суох киригэ, бөсхө элбэни, доруобууны чөлүгэ түһэри (реабилитация), экине бөсхө хаачылыгы, төлөнөр уопуска, эргиллэнигэ өйүүр дьайыштар, о.д.а. Анал байыаннай дьайыштар сулууспалы сыйдыааччылар дыаа көргөтүлэр, аймахтар аналлаах чэпчэтилэрин туһанаалар, хаачылылар. Итиннэ Арассыыйа, өрөспүүбүлүкэ, тустаах олоор сирдэригэ салалталара үлэллэлэр.

Бу бонтурууска байыаннай-учуоттуу оҥуолга Чурапчы элбэнигэтин "Айылаан" култура киинигэ сыйдыан биллэригэ соп. Төлөнүгэ: 84115141796, 89244630396.

Байыаннай-учуоттуу
оҥуол.

УБҮЛҮӨЙДЭЭХ БИР ДОЙДУЛААХПЫТ

Үлэни, успуорду өрө туһут
Былатыан Куоркун

Чурапчы нэһилиэгин "Спортивнай" ТОС олохтооҕо, үлэ, успуорт, Саха сириг киинигэ бэтэрээн, РФ суруналыыстарын Сојууунун чилиэнэ, Арассыыйа Бочуоттаах кинематография Платон Васильевич Коркин ыам ыйын 1 күнүгэ, лоп күрдүк 75 сааһын туолла. Былатыан олоххо дьулуруунан, үлэтигэ-хамнаһынан, успуорка үлүһүйүүтүнэн биэр дойдулаахтарыгар, кэчээри ыччакка холобур буолар.

рыг туһутар, Чурапчы улуунун чулуу тустууктарыг туһунан 100-чээк бөдөс туһунан суруйан, ааҕааччыларга уонна улуус устуоруйатыгар дьолунаах бэлигэ оҕордо. Сааһаа көрдөххө, "суруйан таһаарбыттар, баар да баар". Дьэ иһигэ, бу суруйуулар барыта улууспун устуоруйатын сырдыгыга улахан суолталаахтар. Буолбут үлэтигэ, кэчээски ыччактарга туһааһы, суруйа-билигэ бэлигэ көрүүтүн тийэ биригэ - бу барыта туһунан да кэчээмэт улахан үтүө дьайыа буолар. Ыччакты иҥигэ бэлэм холобурлар суруллан тахсаллар, кииник кыайыштарга сирдэнилэр, сыһа-хаһы албаастары ыйаллар.

Былатыан Баһылайыс Куоһ маай маһыгы күнүгэ 75 сааһын томпочу туолла. Чурапчы улуунун успуордун сайдыытыгар, култуура эйгэ хамгырыгар сүпкэн өгөдөөх ытыктыр киһигэ. Былатыан биллэни даһаны сыйлаа бөрүгэ сыһааба - успуорт тизмэтин өрө тутан киин эйгэ сырдыта турар. Былатыан биллэни даһаны тизмэр коло үрдүгэ түспүт, дьон-сэргэ өлгөм үүнүүгэ ыларын туһутар сирдэригэ хорутан, оҕорон биэрэр.

Итиннэ этэн туран, Былатыан Баһылайыска дыаа көргөнигэ, оҕолоругар, сизинигэ кытаанах доруобууны, дьолу-соргуну баҕарыаһыг. Өссө да өр сылларга биһигини кытары биригэ үлэтигэ-хамсаан, ситиһилэрбитин сырдыта турдун.

Сэмэи ЖЕНДРИНСКЭЙ.

ЫСПЫРААНКА

Былатыан Куоркун 1948 сыллаахха ыам ыйын 1 күнүгэ Кытаанах нэһилигэ кэлбүстээх дыаа көргөнигэ төрөбүт. Аҕаа Василий Спиридонович Коркин "Бойобуой" колхозу бундатырынан, онтон иһигэ Анна Платоновна Коркина колхозка 26 сыл ыамыаахынан үлэтигэ. Былатыан Кытаанах орто оскуолатын 1966 сыллаахха үөрэнэ бүтүрэн баран, икки сыл колхозка үлэтигэ. Ол киинигэ 1969 сыллаахха киинэ мэхэнигэтигэ билимнир Дьоккуускайдаагы 7 №-дээх ГПИУ-ба үөрэнэ киригэ. Иһигэ 1970 сыллаахха ситиһилэрэ үөрэтин түмүктэтиг, төрөбүт Чурапчытыгар кэлэ. 35 сыл устата харчы да сиргэ хаһааһыаа, киинэ мэхэнигэтигэ үлэтигэ, бонустуу сыһыанатта тахсыыта.

Маһыай "Сага олох" эрдээкигэтигэ үлэни юлэкигэтигэ, киини билигэтигэ көрбүтүм. "Чурапчы - успуорт туоната" сыһаарыага күн-бүгүгэ дьэри элбэтигэ, тийигэ быһааа, эттээх-сигинээх, дьэригэ хорутуулаах ыстатыйалары ыттар. Былатыан Васильевич - уопастыбаннай суруналыыс, улууска эрэ буолбаа, бүтүн өрөспүүбүлүкэ кииник биллэр ыстатыйынай көрөспэтигэ. Араас күрэхтэнилэргэ, командировкага сырыттаахха, Сахабыт сириг биллэр улахан суруналыыстара Бүтүр Бааһыла, Баһылай Бэһиликсий көрөспэтигэ: "Хайа, Былатыан хаһыаный? Кэлин туу суруйан таһаарды?" - дьэ мэлдьи сэгээрэ, күлү-үрү туһулаһаллар.

Былатыан - сахага олус сэмэй, холку, юмэ көрүстээх киһигэ. Ону-маны туһуластаахха, мичээрдээн киһигэ баран, хоһоһон хостоон эрдэни, бу баарды, оһуулаан-дүйүлүгэ, уранык сэһэригэ урылаах. Улууспугар успуорт эйгэтигэ лаппа үчүгэйдик биллэр киһигэ

буолар.

Былатыан Баһылайыс кэспиринэн, өссө оскуолага үөрэнэ сырыттаһына, очолорго көгүл тустуу Чурапчыга сааһаа сыйдыан эрэр кэмэ эбит. Ити кэмэ Киһигэ бөһүлүгэ математика учуутала Михаил Егорович Захаров оҕолорго тустуу куруһуогун ылан бардыт. Былатыан бэйэ, атын оҕолор күрдүк эмэ бу куруһуока сыйдыан тустуу абыллар куустарыта. Саха АССР үтүлээх тизмэтигэ Михаил Егорович оскуолага иһигэ оҕорон, ол кэчээки аатыгар тустууктар хаартыскалары, ситиһилэрин ыйылар, киинигэ тустарынан үгүстүк кэспирэ. Дьэ, иһигэ сааһаа - Былатыан Баһылайыс успуорка үмүтүтүлээх үлэтигэ, ыспарсымаһаар тустарынан киин, далаһынаах ыстатыйалара. Өр-өтөр буолбатаа, 1977 сыллаахха "Сага олох" хаһаака көгүл тустуу күрэхтэнигэ туһунан бастаах ыстатыйата бэчээттигэ тахсыыта. Эмэ ити сыл, аны "Эдэр коммунист" хаһаака оҕолорго Саха сириг 1977-1978 сылларга "Чулуу

ыспарсымаһаар" аһыан ылдыт, ССРС успуордун маастара Афанасий Захаров туһунан "Сага сааһаар угуйаллар" дьэни ыстатыйата тахсыыта. Ити юмэтигэ "Сага олох", "Дьулурдан", "Спорт Якутиг" хаһааттарга Чурапчы улуунун тустууктарыг, араас таһынаах күрэхтэнилэр, өрөспүүбүлүкэ чөмүлүгэтигэ, РСФСР, Бүтүн Сојуустаагы, Дьэтриг Коркин кэчээкигэ ытыллар норуоттар икки ардыларынаагы турнирлар тустарынан үгэс ыстатыйалары, суруйуулары таһаар олоор.

Былатыан "тустуу улахан фаната" дьэни толору ааттыр кыаһаахпыт. Билигэ дьэри дьон-сэргэ Былатыан Куоркуну, 2010 сыллаахха Москвага ытыллыгыт Аан дойдуга тустууга чөмүлүгэтиг көрөр баһаан, ынаһан олоор аһааһа, тустуу улахан түһүлэтиг уу хараһынан көрөн, улуунун хаһаагыгар сонун гынаа сырдытан таһаарытын сааһаа кэспирэ.

Киин улууспугар успуорду үлэтигэ, тустуу сайда-

БЭЛИИТИКЭ

Руслан Платонов: «Саҥа сүүрээҥ быһыытынан, баартыяаны эдэрсити барыа»

Бу күнүргэ «Биһир ньыгыл Арасыйыа» баартыяа Саха сиригэр ситэриилээх кэмпитэтин салайааччыта Руслан Платонов «Саха» көрдөрөр-иһигиннэрэр хампаанньа баартыяа барылаан куластааһынын туһунан интервью биэрдэ. Биринни хампаанньа кэрэспэдиэнэ Алексей Семенов ытта.

- Руслан Михайлович, «Биһир ньыгыл Арасыйыа» баартыяа кэмпитэ сылларга эрдэ куластааһыны ыттан быһыбар иһиннэри тургутууну тэрийэр. Төһө элбэх хандыдаат регистрациалана?

- Барылаан куластааһын «Биһир ньыгыл Арасыйыа» баартыяага эрэ баар. Бу олоххо саамай көхтөөх, нэһилиэнньэ олохун ойдуур, кыһалбатын быһаарсарга бэлэмнээх дьону талар процедура буолар. Бүтүлүгү турутуу, Ил Түмэнигэ 351, Дьокуускай куорат Дууматыгар 232 хандыдаат сайабыллыаһына биэрдэ. Итиннэ сүргэ 9 улуус баһылыгар 30 уонна Нерюнгригаагы дьокутааттар оройуоннаагы сэдэктэтигэр 55 хандыдаат сайабыллыаһына киллэрдэ.

Санатан эттэххэ, быһыл Саха сиригэр Ил Дарханы, Ил Түмэн уонна Дьокуускай куорат Дууматын, Нерюнгригаагы дьокутааттар оройуоннаагы сэдэктэтигэр дьокутааттары, 9 улуус баһылыгын итиннэ 22 оройуон сэдэктэтигэр дьокутааттарын бэрэссэдэктэтигэр таллаахпыт. Билигинигэ уопсай ахсааммытынан 583 хандыдаат эрдэ куластааһынга сайабыллыаһынын биэрэн олохтор. Докумунтары кулун тутар 8 күнүттэн муус устар 27 күнүгэр дьэри ылан бүтүбүт. Билигин ону түмүктэтибит, аны быһыбардааччылары регистрациалааһын, ыам ыйын 26 күнүгэр дьэри барыа. Барылаан куластааһын онлайн нөҕүө ыттылар. Аныгы кэм сиэринэн, билигин барыта онлайн-куластааһынга киирдибит. Көм даҕаны кумааһынан,

бүтүтүннэ куластаабат, аны Госуслуга нөҕүө киирэн <https://rg.cu.ru/> «Биһир ньыгыл Арасыйыа» сайтыгар «Электронное предварительное голосование» быһыбардыахтара.

- Эһиги баартыяабытыгар хандыдаат буоларга ирдэбиллэр бааллар дуо?

- Бастатан туран, хандыдаат баа өттүгүн көмөнү, үтүө дьыаланы онорбут, оннук хамсааһыннарга кыттыбыт буолуохтаах. Холобур, ууга баран эрдэ дьону өрүһүбүт, баһаары кытары охсуспут, ис санаатыттан нэһилиэнньэ, кырдыабаастарга көмөлөһөр, о.д.а. үтүө дьыаланы онорбут дьону талыталаабыт. 583 оннук хамчыстыбалаах киһи кыттыыны ыла сылдыарыттан, мин олус үөрөбүн.

Саҥа сүүрээҥ быһыытынан, билигин баартыяаны эдэрсити барар, ол курдук, 90% -на 70-с сыллардаагы төрүөх дьон кыттыыны ыттылар. Ол кэниэ 80-с сылларга төрөөбүттэр кэллэр. 114 кэрэ ангар, ону сүргэ 10-н тахса анал байланынай дьайымылар кыттылаахтара барылаан куластааһынга хандыдаакка сайабыллыаһына биэрдилэр.

- Киһи быһыытынан хамчыстыбатын, үлэсэ уопутун эмнэ көрөр буоллаххыт?

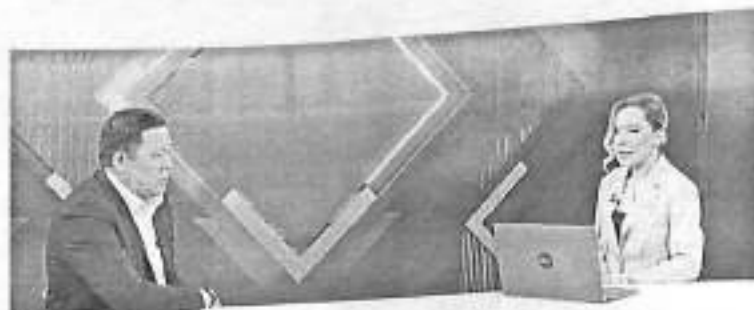
- Хандыдаат үөрэбин, үлэтин-хамнаһын, буруйга-сэмэсэ тардыллыбатааһын, тас дойдута счета суоһун көрөбүт. Кулун тутар 10 күнүгэр Ил Дархан Айсен Николаев «Биһир ньыгыл Арасыйыа» баартыяа өрөспүүбүлүкэ-тэҥи пуорумун ыттыта, онно этэн турар, бу быһыбарга баарты-

ялаабыттан, баартыяага суоһуттан тутулуга суох, ким бааһаах кыттыахтаах дьон. Онон урут баартыяаны сэмэтин сылдыбыт да дьон кыттарга бадаларын биллэрэн, сайабыллыаһына биэрдилэр. Кинилэргэ барыларыгар бэйэм уонна исполком аатыттан махтанабын.

- 114 кэрэ ангар кыттар дьэтигэр, манна «муода» быһыытынан өйдүөххэ сөн дуу, өрөспүүбүлүкэ билигинчэскэй олоһор бэйэлэрин кылааттары киллэриэхтэрин бадалар дуу?

- Кэмпитэ сылларга кэрэ ангардар бары хайысхага, предпринимательство, үөрэх өттүгэр, уопастыбаннай олоххо даҕаны, о.д.а. көхтөөхтүк кыттылар, таһаарылаахтык үлэлиилэр. Билигин итинник олоххо көхтөөх дьоммутун өйүөхтэххит, суоллары арылаахтааххыт, үтүөргэ-сайаарга кыагы биэриэхтэххит дьон саныбын. Быһыл итиннэ таһынан 22-н 27-гэр дьэри саастаах 147 ыччат кытына. «ПолитСтарт» баартыяа каадыры үүнүөрүгэ көмөлөһөр бырайыахтааххыт, онон кинилэр кыайдынар даҕаны, кыайбатыннар даҕаны, быһыбарга кыттаннар уопутуруохтары, үөрэннэхтэрин наада. Наар барыта биһир кэм, биһир дьон буоллабына туох да уларытбаах, онон саҥа сүүрээни, саҥа кыахтары, күүһү киллэриэххэ наада. Ол иһинигэ итинник быһаарыаһыны ыттыбыт. Манньык сорудах Москвагаагы исполкомтан эмнэ кэлэ турар.

- Эһиги курдук, 583 киһи хандыдаат быһыытынан

тураа дьэтигэр, нэһилиэнньэ кэмпитэ сылларга төһө куластылар?

- Бу хандыдааттар бары кэмпитэригэр 50-100 киһиэхэ эрэнэр дьонноохтор, кэмпитэр бэйэлэрин кыһылыгэр куластылылар. Оттон ким элбэх кулаһы ыттыт - ол кыайылааһынан аабылар. Быһыбарга хандыдаатынан кыттыбыт дьону бэйэбит бааһытыгар киллэрэмиз, иһиниктигэр кыттары үлэлиэххит дьон толкуйдааххыт.

- Бу 583 кэмпитэ төһө кулаһы ылан сыһылаан хаалыахтаабыт? Онлайн куластааһын дьэтигэр, үтүгэр ону билбэттэр.

- Элбэх кулаһы ыттыт киһи талылар буоллаа. Холобур, Ил Түмэнигэ 351 буоллаһына, биһир мээстэсэ биэс киһи киирсэр. Онлайн куластааһын ити бопуруостара быһаарыла тураллар, тоҕо дьэтэххэ, аҕа саастаах көлүөнэ, тыага үлэтин-хамсы сылдыар дьон Госуслуга порталыгар кун аайы киирбэттэр, онон кинилэргэ уустук соһус буолуо. Билигин итиннэ сырдатар үлэ барыан наада. Ол иһин улуустарга баар олохтоох салааларыт үлэлигэрин муһуннамыт, хас биһирдэн киһини, быһыбардааччыны кытары ыкса үлэлигэр, өйдөтөр үлэни ытарга үөрэтэбит. Ити үлэни күүһүрдүөххэ наада, тоҕо дьэтэххэ, Госуслугага киирини мээсэ буолбатах, онно логин, пароль наада, ону барытын дьонго сөптөөхтүк тириэрдэн биэриэхтээх. Оннук эрэ гынахтыына барылаан куластааһыны

ситиһиэххит.

Эһиги курдук, билигин муус устар 17 күнүттэн ыам ыйын 26 күнүгэр дьэри регистрациалаа бара турар, бүтүлүгү турутуу 40 тыһыынчага тахса киһи регистрациалана. Билигин даҕаны биэриэс сөн баар. Ол кэмпитэ ыам ыйын 22-28 күнүгэр дьэри куластааһын барыа.

- Эһиги баартыяабыт барылаан куластааһыны тэрийэн, кырамык, үлэлигэр сөптөөх, өрөспүүбүлүкэ иһинки олоһун түстүү хандыдаат дьэри төһө өйдөтүү барарыт?

- Орөспүүбүлүкэ иһинки дьылаатыгар, сайдарыгар бэйэлэрин өйдөрүн-санааларын ууран, кылааттары киллэрэн, кыахтары-сыраларын биэрэн үлэлигэр дьон наадалар. Дьокутааттааһын даҕаны мин ханна эрэ, тугу эрэ сиптистим дьэи буолбакка, билигин дойду бэйэсчэ уларытбаа, дьэиэххэтигэр үлэлигэр, сүүрэр-көтөр дьон баартыяага уонна маннайгы сүһүөх баартыяа тэригэтигэр сүүрүгэтигэр үлэлигэр. Урут наар улахан салайааччылар буолааччылар, кинилэр элбэх кыһалдыаах дьону, нэһилиэнньэ арагытын кытары күн аайы сатаан кэспэтигэр, онтон сытаан тэспэи, эрэммэт буолуу тахса. Ол иһин билигин сагытыгы барар, олоххо көхтөөх ээр дьону тарда сатыбыт, оччотуна эрэ хамсааһын, уларытыы тахсаа.

- Руслан Михайлович, сийлини кэспэтигэр иһин махтанабын!

Елена КАРПОВА.

КЭПСИЭХПИН БАБАРАБЫН

Хары күүһүнэн -- күн бүгүнүгэ дьэри

Ойор күнүгэ дьоллоох оҕо саас саамай сырдык, ыраас өйдөбүлэ мээсэ - дьэи кэргэним. Дьэи кэргэнинэн бары толору мустарбыт биһиэхэ, оҕолорго, бырааһынньык тэҥэ буолара. Аҕабыт сыралаах-сылаалаах, өрөбүлэ суох үтүө үлэлигэр буолан дьэтигэр икки хараҥаны тэҥнээн дьэи кэстөрө. Сарсыарда тыг хатыгыта үлэлигэр барара уонна түүн үөһэ кэлэрэ.

тара. Бизе сыл юрингэ тутууга үлэлигэр баран оччолорго механик Егор Артемьев этинигэр, сүбэтигэр сохуоска тырахтарыһынан үлэлигэр киирбитэ. Аан бастаан олус эргэ, коробката этин барыта ыһыллыбыт ДТ-75 тырахтары биэрэннэр, пилорамага турар төг тырахтартан устан киллэрэн, бэйэсэ хомуйан, оностон сүүрдүбүтэ. Дьэ, мантан ыла күүстээх үлэ садаламмыта. Эргэ тэҥиһиэххэ онорон сүүрдүбүтү кэниэ саалаа: «Бу киһи үлэлигэр», дьэи сыһалаан, саҥа тырахтар биэрэннэр үлэлигэр биһиэн барар. Оччолорго сохуос дьэиэххэ Семен Сергеев этэ. Ол кэмпитэ аҕабыт Николай Михайлович манньык ахтар:

-Саҥа тырахтары баһылаат да, үрэх баһыгар Горнайга оттуу барбыппыт. Аара суолга массына суулан, тырахтарбыт түннэстэн бэрт эрэйиэн айаһаан тийбиппит. Билигин санаахтаа, мин тырахтарыһынан үлэлигэр киирээгин кытта сыл аайы ку-

раан күнүгэр-дьылар турбуттар эбит. Ол иһин сайын аайы үрэхтэргэ Горнайынан, Нуотаранан этин оттуур, пресстигэр этибит. Ол оппутун күһүн-кыһын тэһиэн-таһаан сыраһыны үрдүтэн кыстыгы туоруур этибит. Икки сыл оттук маһы таспыппыт. Оччолорго тэригэр, хочуолунай барыта маһынан оттуулан олохторо. Петр Толстоухов салайан, кэни маһы эрбээн, Власий Рожкин охторон, мин тэһиэн-таһаан үлэлигэр биһиэн. Онно оройуонга иккэс мээсэ буоламын хара саһыл тиригитэн наараадалаахпыт. Хаһыахха биһир кыһын эмнэ мас кэрдигитэр, бэйэбит баһыналарбытын хорутууга, сир оҕоһуттар үтүгэ сылдыбыппыт. Ону таһынан күөх үүнүүгэ сиилэсэ үлэлигэр этибит (бириндэтигэр Алексей Попов). Манна бастыг көрдөрүүнү ситиһэн баран, хадааһыстыбабыт хойутаан түһүлүгүн, массына пуондатыттан матан турардааххыт. Сохуоска бу сылар тухары Алексей По-

повуун, Алексей Коркинынан, Филипп Дьяконовтынан, Егор Артемьевтынан, Иван Лоскинынан, Дмитрий Васильевтынан биһиргэ атыһан үлэлигэр биһиэн. Иван Лоскин кэмпитэ тырахтарыстар бириндэтигэр буолбута уонна мээсэ от тэһиитигэр Т-150 тырахтары анаабыта. Бу курдук дьыл кэмпитэ тутулуга суох үлэ күүстээхтик, күргөмнээхтик барара. 1990-с сылларга ыһыллы-тобуллуу сыллара садалаан сохуоспут эстибит. Уларыта тутуу кэмпитэ сөл түбэһиннэрэн аймаһынан Варвара Сивцева салайааччылаах «Тура» баһынай хаһаайыстыба буолбуттут. Манна эмнэ тырахтарыһынан 20-ч сыл үлэлигэр биһиэн. Сайыннары-кыһынары оттоон-мастаан, баһына онорон, бурдук ыһан, ону барытын тэһиэн, таһан, 100-чэс сүһүлүгэ хаһаайыстыба этэтигэр кыстыгы туоруурун хааччылар этин.

Билигин аҕабыт баһынай хаһаайыстыба кэмпитэ 5 сыл ю-

рингэ ОДьКХ тэригэтигэр үлэлигэр пенсияга тахсыбыта. Ол эрэн сөн биһир күн бүгүнүгэ дьэри Пуховтар дьэи кэргэн бэйэбит, онтон билигин кыһын хаһаайыстыбалар олохон турбакка үлэлигэр кэлэ. Быһыл Мугудай нэһилигэтин даһалтата бөһүөлүктү араас үлэлигэр онорорго билигин аҕабытын кэспэтигэр, ДТ-75 тырахтары анаатылар. Күүстээх үлэлигэр таһынан кэни нэһилигэр общественнай олохтун хаһан да туора турбат. Эдэр эрдэтигэр тыһылаах музыканы таптаан, умсугуулан туран дьарактанар, «Дархан» ВИА солбуллубат гитарына, кэрэ куластаах ырыаһыта. Түөрт оҕо амарах аҕага, ийэсэ, бизе сэгэн эйбэс эһэсэ, эбэтэ төрөөбүт Мугудайдарын төрүт ыла буолан дьоммут күн бүгүн быр - бааччы олохтор.

Чаһы даҕаны билигин аҕабыт харытын күүһүнэн үтүмэнигэр үтүө үлэни онороро, онорор даҕаны. Үлэтигэр олус бэрнэнигэр, ылсыбытын хайаан да тийэсэр тиригэр дьаныардаах, дьон туһугар өрүү кыһамнылаах, аһыныгас сүрэхтээх, көнө майгылаах, үтүө санаалаах киһи. Онон аҕабыт Николай Михайлович аан бастаан сохуоска тырахтарыһынан кэмпитэ- дьэи билигэр дьэри иһини араарбакка үлэлигэр-хамсы сылдыар туруу үлэлигэр.

Суруйда кыһыта
Наталья СИБИРЯКОВА.

Билигин аҕабыт Николай Михайлович Пухов 1959 сыллаахха балаһан ыйын 26 күнүгэр Мугудайга күн сиригэр көрбүтэ. Кыра эрдэтигэр колхоз, ферма үлэтигэр дьонун кытта тэҥэ сылдыһыан хатарыһыан улаппыта. Оскуоланы бүтэрээт, бары сиптигитингэр фермага үлэлигэр тахсыбыттара, ол кэниэ аҕабыт ытык иһин төлөөн, Сэбиэскэй Армия кэспитигэр икки сыл сулуспалаабыта. Онтон ийэтигэр Акулина Михайловна Теротияны көрсөн мал буолбуттара.

Бастаан армияттан кэлэбин утаа, МПМК-га тутууга үлэлигэр биһиэн. Аркадий Пермяков биһиргэтигэр сылдан маһынын таһыгар бэксэриннэп, аллараа элбэх чаһынай дьэи туппут-

[illegible]

Хаймат 14-с №-гэр тахсыбыг сканворд эппистэ: Туруору: уолуй, көмөр, уйгубут, сылпах, ааккын, кудьүс, өйбүл, уу, саарыг, рок, кэтэх, үрүү, дай, бата, аард, агах, быр, ала, ый, Сыгылары: урук, дурууска, күлүм, гопак, дейөр, суос, баары, хон, үөдэн, баата, сарбат, бара, ту, үүбүз, ытарча, мд, күөл, харагга, хайла.

Боль
в груди

первый заместитель главы,

